

Rakvere haridusfoorumi laudade süntees

9. september 2026 · mida 61 osalejat kuues lauas välja töötasid

Foorumil töötas kuus lauda: kõigepealt kaardistati oma rollist lähtuvad mured, seejärel kaaluti aruteluringides mõlemat koolikorralduse mudelit. Osalejate seas oli õpetajad, kõikide koolide juhid ja õppejuhid, lapsevanemad, tugispetsialistid, noored ise (põhikool ja juba gümnaasiumis), ametnikke ja 8 volikogu liiget. See on kokkuvõtte sellest, milleni lauad jõudsid ja see kannab ühte selget sõnumit, mille poliitikud ka ise foorumi lõpus välja ütlesid: **aeg on otsustada.**

1. Mis kõiki ühendab: ebaselgus ja killustatus

Enne kui räägiti mudelitest, sõnastas iga laud oma murekohad. Läbivalt kordus samad teemad, sõltumata rollist. Kõige tugevam ühisosa ei olnud mitte konkreetne probleem, vaid selle taust:

- **Ebaselgus ja otsustamatus.** Kõiki laudu saatis tunne, et muutus on tulemas, aga puudub selgus, milline. Ei teata, mida tähendab „5000 m² koolisüsteemist välja arvamine“, kuidas koole ühendatakse, kui suureks jäävad klassid. See ebaselgus ise tekitab ärevust ja mitu lauda ütles otse, et otsus tooks rahu.
- **Killustatus ja konkurents.** Koolid konkureerivad samade õpetajate, laste ja raha pärast. „Räägitakse, et võiks koos töötada, aga üsna pea asendub see suhtumisega minu kool, minu lapsed, minu raha.“ Konkurents on tekitanud ebavõrdsust ja pärsib koostööd.
- **Õpetajate puudus.** Pea iga laud tõi selle esile. Õpetajaid napib, järelkasvu on vähe, koolid meelitavad üksteiselt üle. Väikestes hajutatud üksustes ei teki täiskoormust ega ainepõhist tugivõrku.
- **Ajale jalgu jäänud koolimajad.** Füüsiline keskkond ei vasta laste ega õpetajate vajadustele. Ruumid on remontimata, müratase kõrge, paindlik õppekorraldus võimatu. Riigigümnaasiumi maja toodi korduvalt esile kui seda, mille poole püüelda.
- **Üleminek gümnaasiumisse on järsk.** Kaks gümnasisti jagasid tagasisidet, et põhikoolis tundsid end pigem üksi, õpetajate huvi õpilaste heaolu vastu oli ebaühtlane ja alles riigigümnaasiumis kogesid, milline toetav ja arvestav õpikeskkond olla saab.
- **Kaasava hariduse surve.** Erituge vajavate laste arv kasvab, aga ressurss ei kasva. See koormab õpetajaid ja mõjutab kõiki õpilasi. Mitu lauda pakkus, et HEV-tugi tuleks koondada, mitte jätta iga kooli hallata.

Need on põhjused, miks praegune killustatud korraldus ei ole jätkusuutlik. Tegevusetus ise on valik, mis olukorda halvendab.

2. Kaks mudelit: millised on võimalused ja kitsaskohad Rakvere jaoks

Peale kahe kooli kogemusloo ettekandeid töötas iga laud läbi mõlema mudeli võimalused ja kitsaskohad. Oluline on märkida, et lauad ei jaganud end leeridesse ja enamik kaalus mõlemat ausalt. Kokkuvõtlik pilt:

Astmeline mudel (vanem aste eraldi)

Poolt: eakohane keskkond igale vanusele; õpetajate koondumine ja spetsialiseerumine (täiskoormus, ainepõhine koostöö, lihtsam asendus); eelarveliselt säästlikum (üks labor, mitte kolm); rohkem valikuid vanemas astmes; ProTERA näide (praktikumid, tempo-õpe, vähem kiusamist) sümpatiseeris paljudele. Mitu lauda märkis, et üleminek 6. klassist 7. klassi ise õpetab kohanemist ehk tulevikuks väga olulist oskust.

Riskid: koolivahetuse stress, eriti HEV-õpilastele; väiksemad kaotavad suuremad eeskujuks; eakohaste murede kontsentratsioon; kaotusvalu ja identiteedi kadu; kui jääb üks kool, kaob valikuvõimalus koolide vahel; pidev kooliastmete vahetus ei paku stabiilsust.

Põhikoolimudel (1.–9. klass jätkab)

Poolt: turvatunne ja harjumuspärasus; sujuv üleminek, üks asutus vastutab kogu õpitee eest; „oma kooli“ tunne ja kuuluvus; vanemad ja nooremad õpivad üksteiselt; stabiilsus toetab HEV-õpilasi; mitme kooli puhul säilib valik õpilasele ja õpetajale.

Riskid: ressursid hajuvad, kulukas kõike igale poole luua; õpikeskkonna fookus kaldub nooremate poole, „hoitud teismeline jääb ära“; õpetaja peab pendeldama astmete vahel (läbipõlemise oht); konkurents õpetajate pärast jääb alles; III aste ei saa vajalikku iseseisvust ega eristuvat keskkonda; üks kool suletakse ikkagi ja kaotusvalu, ebaõigluse tunne on ees. Üks laud (abiturient) tunnistas: praegune süsteem ei valmistanud teda gümnaasiumiks ette.

Mõlema mudeli arutelust kordus üks asi: **paljud mured ei tulene mudelist, vaid laste suurest arvust ühes ruumis, kehvadest majadest ja killustatud juhtimisest.** Seega tuleb vaadata mudelitest kõrgemale ja tervikut.

3. Kõige olulisem leid: lauad jõudsid ise vaheteeni

See on foorumi keskne tulemus. Küsimus ei jäänud „kas põhikool või astmeline“. **Enamik laudu jõudis iseseisvalt, üksteisest sõltumatult, sama kolmanda lahenduseni:** üks ühine kool, mitmes majas, kus vanem aste on eraldi eakohase keskkonnaga - Kindluse Kooli ja ProTERA sümbioos.

4 lauda pakkusid seda välja eraldi. Sisu oli hämmastavalt ühtne:

- Üks juhtimine, mitu maja. Lõpeb koolidevaheline konkurents ja ressursside dubleerimine; haldus ja juhtimine muutub efektiivsemaks.
- Vanem aste (III kooliaste) saab oma eakohase maja ja ruumid, aga ei ole „ära lõigatud“, ühine saal või õu seob kõiki, nooremad ja vanemad saavad kohtuda.
- Teismeliste eraldi keskkonna loomiseks ei ole tingimata vaja uut mudelit peale suruda, piisab kooli sees ümberkorraldusest (nagu Kindluse Kool praegu teeb).
- Ei tekiks ka ebavõrdset olukorda, kus üks kool liidetakse teisega või suletakse. Pigem kõigi jaoks uus algus võrdsetel tingimustel.
- HEV- ja erijuhtumid tuleb lahendada, aga mitte nende järgi kogu koolivõrku kujundada. Arvestada erijuhtumitega, mitte takerduda neisse.

Miks see oluline on: volikogu ei pea valima kahe leeri vahel, mida kardetakse. Osalejad on juba jõudmas lahenduseni, mis võtab mõlemast mudelist parima ja maandab mõlema peamise riski. See lahendus on ka Rakveres juba tõestatud - lasteaedade reform tehti sama loogikaga läbi ja tulemus on stabiilne. Konsensus ei ole veel valmis, aga suund on selgelt olemas.

4. Sõnum volikogule: aeg on otsustada

Foorumi kõige selgem sõnum ei tulnud moderaatorilt ega esinejatelt, vaid osalejatelt ja poliitikutelt endilt. See sõnum on kolmeosaline.

Muutus tuleb nagunii

See ei ole poliitiline valik, mida saab edasi lükata. Laste arv väheneb Rakveri ümbruses 2040. aastaks umbes 30%. Koolimajad on ehitatud sündide kõrgajale ega ole enam mõistlikud, ei ruumina ega rahaliselt. Riigigümnaasiumi hoone raha tingimus oli, et koolivõrgust arvatakse välja vähemalt 5000 m². Koole tuleb kokku tõmmata ükskõik mis mudelit eelistatakse. Nagu üks laud sõnastas: kaotusvalu ja emotsioonid tulevad nagunii, nagu tulid ka riigigümnaasiumi loomisega, mis nüüd, tagantjärele, on stabiilne ja hea.

Rakvere on muutuseks juba valmis ja harjunud

Kaks suurt haridusreformi on Rakveres juba tehtud ja mõlemad on end tõestanud: riigigümnaasiumi eraldumine ja lasteaedade ümberkorraldus. Mõlemad tekitasid alguses kartust, mõlemad on nüüd stabiilsed. See kogemus on Rakvere tugevus - linn teab, et suudab suure muutuse läbi viia ja sellest tugevamalt välja tulla. Otsust ei tehta tühjalt kohalt, vaid tõestatud võimekusega.

Poliitikud ütlesid seda ise

Foorumi lõpus võtsid kohalolevad volinikud sõna ja andsid saalile tagasisidet foorumi jooksul kuuldu:

*„Laseme sellest „minust“ lahti. Ei ole ainult minu kool, vaid **meie** Rakvere ja **meie** lapsed. Kaotusvalu on, aga sellest ideest tuleks kinni haarata.“*

“Õpilased vajavad oma vanusest lähtuvalt ruumi, sellest võimalusest ja ideest tuleks kinni haarata. Kui me hakkame seda mõtestama, siis see on võimalik.”

“Volikogu peaks vastu võtma otsuse, et kõigi õpilastega on arvestatud, ka õpihimulise lapse vajadustega on arvestatud. Samuti on oluline, et lapsevanem ka toetaks ja käiks kooliga ühte sammu!”

“Ja ärme unusta õpetajaid. Kui õpetajatele on tagatud heaolu, siis see kandub edasi ka õpilastele.”

„Väga meeldis Kindluse Kooli näide. Volikogu peaks nüüd renoveerimise või uue hoone loomise ideed siit edasi arendama.“

“Mõtleme sellele, et me ei konkureeriks iseenda sees, et me teatud asjades sööme iseenda saba.”

“Väga oluline oli täna kuulda korraga erinevate osapoolte arvamusi, see tegi pildi palju selgemaks”

„Suured muutused on tulemas.“

“Peame 50 aastat ette mõtlema, sündimata lastele mõtlema juba praegu. See, mis on selja taga, on tähtis, aga ei tohi sellest kinni hoida.

Ükski poliitik ei kaitsnud tegevusetust. Sõnum saalist oli üksmeelne, nüüd on volikogul vastutus otsustada.

Kokkuvõtteks

- **Praegune killustatud korraldus ei ole jätkusuutlik.** Ebaselgus ja konkurents on kõigi ühine mure, ja tegevusetus süvendab neid.
- **Muutus tuleb nagunii.** Laste arv langeb, majad on üle mõõdu, 5000 m² tuleb välja arvata. Küsimus on „kuidas“, mitte „kas“.
- **Lauad jõudsid ise vaheteeni.** Üks kool, mitu maja, vanem aste eraldi - see võtab mõlemast mudelist parima ehk vastab Rakvere vajadustele, mitte ei kopeeri teiste lahendusi.
- **Rakvere on valmis.** Riigigümnaasium ja lasteaedad näitavad, et linn suudab suure muutuse läbi viia ja kohaneda.
- **Otsuse lähtekoht on lapse heaolu.** Kui iga valikut selle vastu kontrollida, loksuh ülejäänu paika, sh astmete üleminek ja HEV-tugi.
- **Aeg on otsustada.** Osalejad ja poliitikud ütlesid seda ise. Ebaselgus ise on koormus, mille otsus lõpetab.